

Instituut voor de nationale rekeningen

Analyse van de prijzen
Jaarverslag 2019 van het Instituut
voor de nationale rekeningen

Deel II. Financiële prestaties van de distributienet-
beheerders van elektriciteit en aardgas in België

Prijzenobservatorium

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnr: 0314.595.348

  0800 120 33 (gratis nummer)

  <https://economie.fgov.be>

Verantwoordelijke uitgever:

Regis Massant
Voorzitter a.i. van het Directiecomité
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Meer informatie:

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Peter Van Herreweghe
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Tel.: +32 2 277 83 96
E-mail: Peter.Vanherreweghe@economie.fgov.be

Internetversie

Inhoudstafel

Inhoudstafel.....	3
II. Financiële prestaties van de distributienetbeheerders van elektriciteit en aardgas in België.....	4
Inleiding.....	
II.1 Distributienettarieven voor elektriciteit en aardgas in België.....	4
II.2 Organisatie van de elektriciteits- en gasmarkt in België.....	6
II.3 Analyse van de financiële resultaten van DNB's.....	7
II.3.1 Algemeen.....	7
II.3.2 Tariefmethodologie.....	7
II.3.3 Financiële resultaten.....	10
II.4 Conclusie.....	16
Lijst van afkortingen (NL).....	17
Bijlagen.....	18
Bijlage 1: Samenstelling en evolutie van de distributienettarieven voor elektriciteit en aardgas in België.....	18

II. Financiële prestaties van de distributienetbeheerders van elektriciteit en aardgas in België

Inleiding

De distributienettarieven vormen een belangrijk bestanddeel van de energiefactuur van Belgische huishoudens. Tussen 2014 en 2019 zijn deze tarieven aanzienlijk toegenomen met grote verschillen op regionaal vlak. De tarieven dekken onder meer de kosten voor de distributie van elektriciteit en aardgas en voor het beheer van het distributienet. Deze activiteiten worden uitgeoefend door distributienetbeheerders (DNB's). De DNB's en hun financiële prestaties zijn elementen die tot op heden onderbelicht zijn gebleven in de prijzenverslagen van het Prijzenobservatorium. Nochtans zijn deze financiële prestaties, onder meer via de evolutie van de bedrijfskosten (en bedrijfsopbrengsten), een belangrijke factor in het tot stand komen van de distributienettarieven. Daarnaast zijn het resultaat na belasting en de bestemming van dit resultaat dan weer variabelen die van belang kunnen zijn voor de DNB's voor redenen van interne/externe financiering of voor het aantrekken van risicokapitaal.

In deze optiek zal het Prijzenobservatorium dan ook aandacht schenken aan de financiële prestaties van de DNB's van elektriciteit en aardgas in België in de periode 2014-2018. In het eerste deel van deze analyse worden de distributienettarieven van dichterbij bekeken. Het tweede deel gaat dieper in op de organisatie van de elektriciteits- en gasmarkt in België waarbij de verschillende actoren onder de loep worden genomen. In het derde deel komen de financiële prestaties (resultaten) van de DNB's aan bod. Hierbij wordt aandacht geschonken aan de diverse regionale tariefmethodologieën, het verloop van de werkelijke bedrijfskosten en de bedrijfsopbrengsten, de verhouding van het resultaat na belastingen ten overstaan van de bedrijfsopbrengsten (ondernemingsmarge) en de verhouding van de dividenden ten overstaan van het resultaat na belastingen en de bedrijfsopbrengsten. Voor de opmaak van de tekst werd overleg gepleegd met de verschillende regionale toezichthouders van de sector.

II.1 Distributienettarieven voor elektriciteit en aardgas in België

Naast de kosten voor de distributie van elektriciteit en aardgas via het lokale distributienet¹ (tot bij de eindgebruiker), dekken de distributienettarieven eveneens het onderhoud van het bestaande netwerk van kabels voor elektriciteit en leidingen voor aardgas en het aanleggen van nieuwe kabels en leidingen. Ze omvatten eveneens de kosten voor openbare dienstverplichtingen² (waaronder het toekennen van premies, de aankoop van groene stroomcertificaten (enkel in Vlaanderen), het plaatsen van budgetmeters of vermogensbegrenzers, de openbare verlichting en andere), compensaties voor netverliezen, regulatoire saldi³ en bepaalde toeslagen. Deze toeslagen slaan onder meer op niet-gekapitaliseerde bijkomende pensioenlasten, de wegenbelasting voor het gebruik van het openbaar domein (enkel Wallonië en Brussel) en overige lokale retributies en toeslagen.

---

¹ Elektriciteit wordt via het transmissienet (hoogspanning) getransporteerd van de producent naar het distributienet en vervolgens van het distributienet (laagspanning) van de distributienetbeheerder (DNB) naar de eindgebruiker. Voor het transport via het transmissienet dient de eindgebruiker een transmissienettarief te betalen (aan de transmissienetbeheerder via het distributietarief van zijn DNB) terwijl hij voor de distributie via het distributienet een distributienettarief verschuldigd is aan de DNB. Hetzelfde geldt voor de transportkosten voor aardgas via het transportnet en vervolgens het distributienet.

² De DNB's zijn eveneens onderworpen aan zekere verplichtingen van openbare dienst die slaan op sociale aspecten, het milieu of op de openbare verlichting.

³ Het regulatorisch saldo is het verschil tussen een gebudgetteerde kost of opbrengst (geraamde bedragen) en een reële kost of opbrengst (werkelijke bedragen). Het saldo valt ten laste of ten gunste van alle netgebruikers en wordt doorgerekend in de tarieven van de DNB.

Daar waar de CREG vóór 2014 optrad als federaal regulator van de distributietarieven voor elektriciteit en aardgas in België, is deze verantwoordelijkheid, ingevolge de bijzondere wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de zesde staats-hervorming, overgegaan naar de gewesten. Met het Vlaams decreet van 14 maart 2014, het Waals decreet van 11 april 2014 en de Brusselse ordonnantie van 8 mei 2014 werden respectievelijk de VREG, CWAPE en BRUGEL, met ingang van 1 juli 2014, de bevoegde regulatoren voor de distributietarieven in het Vlaamse, Waalse en het Brussels Hoofdstedelijk gewest.⁴

In 2019 vertegenwoordigden de distributietarieven (inclusief de huur van een elektriciteitsmeter, maar exclusief het prosumementarief⁵)⁶ gemiddeld 35,4 % van de jaarlijkse elektriciteitsfactuur voor een Belgisch gezin met een verbruik van 3.500 kWh per jaar aan enkelvoudig tarief. Op regionaal vlak bedroeg het aandeel van deze tarieven in de elektriciteitsfactuur 37,5 % in het Vlaams Gewest, 32,2 % in het Waals Gewest en 33,1 % in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In Vlaanderen bedragen de distributietarieven voor elektriciteit gemiddeld 11,5 cent/kWh (excl. btw) in 2019. In Wallonië lopen de tarieven op tot 9,8 cent/kWh (excl. Btw). In Brussel komen de tarieven uit op 8,3 cent/kWh (excl. btw). In 2019 betaalde een gezin in Vlaanderen gemiddeld 432 euro (excl. btw) aan distributietarieven voor elektriciteit tegenover 342 euro in Wallonië en 292 euro in Brussel. Tussen 2014 en 2019 zijn deze tarieven voor Belgische gezinnen gestegen met 19,0 % voor elektriciteit. Voor Vlaamse, Waalse en Brusselse gezinnen bedroeg de toename respectievelijk 18,6 %, 25,7 % en 7,1 %.

Voor een Belgisch gezin met een aardgasverbruik van 23.260 kWh per jaar, vertegenwoordigden de distributietarieven (vaste bijdrage, prijs/kWh en huur van een gasmeter) gemiddeld 26,3 % van totale factuur in 2019. Voor Vlaamse, Waalse en Brusselse gezinnen bedroeg het aandeel van deze tarieven respectievelijk 21,9 %, 32,7 % en 26,2 % van de gasfactuur. In Vlaanderen bedragen de distributietarieven voor aardgas gemiddeld 1,1 cent/kWh (excl. btw). In Wallonië en Brussel komen de tarieven uit op respectievelijk 2,1 cent/kWh en 1,5 cent/kWh (excl. btw). In 2019 betaalde een gezin in Vlaanderen gemiddeld 257 euro aan distributietarieven voor aardgas tegenover 479 euro in Wallonië en 346 euro in Brussel (excl. btw). Tussen 2014 en 2019 zijn deze tarieven voor Belgische gezinnen met slechts 1,0 % gestegen voor aardgas. Voor Vlaamse en Brusselse gezinnen was er een daling van de tarieven met respectievelijk 12,6 % en 0,7 % , in Wallonië was er een stijging met 17,9 %.

Zoals eerder aangehaald zijn de distributietarieven samengesteld uit verschillende bestanddelen. Voor elektriciteit bedroegen de gewichten van het tarief voor het gebruik van het net (incl. de regulatoire saldi en de bijkomende diensten), de openbare dienstverplichtingen en de toeslagen respectievelijk 65,0 %, 30,1 % en 4,9 % gemiddeld in België in 2019.⁷ Tussen 2014 en 2019 kenden deze verschillende bestanddelen een stijging van respectievelijk 10,1 %, 44,3 % en 18,8 % gemiddeld in België (zie bijlage 1).

---

⁴ De bepaling van de transporttarieven vallen onder de verantwoordelijkheid van de CREG.

⁵ Het prosumementarief is de vergoeding die zonnepaneleneigenaars met een terugdraaiende teller sinds 2015 betalen voor het niet-gemeten gedeelte van hun gebruik van het distributienet. Via dit tarief moeten ook zonnepaneleneigenaars betalen voor het gebruik van het elektriciteitsnet. Ze maken immers ook gebruik van het elektriciteitsnet: ze halen er stroom af op momenten dat ze meer verbruiken dan hun zonnepanelen produceren, en ze injecteren stroom op momenten dat hun zonnepanelen meer energie opwekken dan ze onmiddellijk verbruiken (<https://www.vreg.be/nl/prosumementarief>).

⁶ De distributietarieven werden berekend op basis van de indicator « gemiddelde Belgische elektriciteitsfactuur », uitgewerkt door het Prijzenobservatorium. Zie hoofdstuk 1.2 Inflatie voor energie in 2019.

⁷ In het Vlaams Gewest bedroegen de gewichten van het tarief voor het gebruik van het net (incl. de regulatoire saldi en de bijkomende diensten), de openbare dienstverplichtingen en de toeslagen respectievelijk 56,3 %, 41,8 % et 1,9 % in 2019. In het Waals Gewest bedroegen deze gewichten respectievelijk 81,6 %, 10,0 % et 8,4 % en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest respectievelijk 72,9 %, 11,9 % et 15,3 %.

Voor aardgas bedroegen de gewichten van het tarief voor het gebruik van het net (incl. de regulatoire saldi), de openbare dienstverplichtingen en de toeslagen respectievelijk 77,9 %, 9,9 % en 12,2 % gemiddeld in België in 2019.⁸ Tussen 2014 en 2019 kende het tarief voor het gebruik van het net een daling van gemiddeld 4,7 % in België terwijl de openbare dienstverplichtingen en de toeslagen toenamen met respectievelijk 45,9 % en 15,9 % gemiddeld (zie bijlage 1).

II.2 Organisatie van de elektriciteits- en gasmarkt in België

Steden en gemeenten staan in voor de organisatie van openbare nutsdiensten. De distributie van elektriciteit en aardgas is één van de opdrachten die onder hun verantwoordelijkheid valt. Daar deze opdracht voor één stad of één gemeente vaak te uitgebreid en te complex is, gebeurt de uitvoering van deze taak via intergemeentelijke verenigingen. Deze intergemeentelijke verenigingen op het vlak van energieverdeling worden in de praktijk distributienetbeheerders (DNB's) genoemd of ook wel energie-intercommunales.

Zoals hiervoor reeds aangehaald is de lokale distributie van elektriciteit en aardgas tot bij de eindgebruiker, in België gewestelijk georganiseerd waarbij de VREG, CWAPE en BRUGEL optreden als regionale toezichthouders van de markt. Deze regulatoren zijn onder meer bevoegd voor de periodieke goedkeuring (of bijstelling) van de distributietarieven voor elektriciteit en aardgas (ingediend door de verschillende DNB's) en voor het periodiek uitwerken van een tariefmethodologie op basis waarvan de distributietarieven worden bepaald. Het transport van elektriciteit en aardgas, via het transmissienet of vervoersnet, van de producent tot bij de DNB, blijft een federale materie met de CREG als bevoegd regulator (voor onder meer de transporttarieven). In dit onderzoek wordt niet verder ingegaan op het energietransport.

Vlaanderen telde in 2019 tien distributienetbeheerders (Gaselwest, Fluvius Antwerpen, Fluvius Limburg, Infrac West⁹, Provinciale Brabantse Energiemaatschappij (PBE), IMEWO, INTERGEM, IVERLEK, IVEKA en Sibelgas), Wallonië vijf (Ores Assets, RESA, AIEG, AIESH, Réseau d'Energies de Wavre) en Brussel één (Sibelga). Deze DNB's bestrijken elk een bepaald gebied in België waarbinnen ze opereren als een regionale natuurlijke monopolist. In Vlaanderen worden de dagelijkse (operationele) activiteiten van de DNB's uitgevoerd door een werkmaatschappij (Fluvius System Operator CVBA). In Wallonië maakt enkel de distributienetbeheerder Ores Assets gebruik van een werkmaatschappij (Ores SCRL). De overige DNB's, zowel in Wallonië als in Brussel, staan zelf in voor het dagelijks (operationeel) beheer. Elia System Operator¹⁰ en Fluxys Belgium treden op als transportnetbeheerder voor elektriciteit en aardgas.

Het distributienetbeheer van elektriciteit en aardgas is een zeer kapitaalintensieve sector. In 2018 bestond 85 % van de activa van de DNB's in België uit investeringen in materiële vaste activa (waaronder de kabels voor elektriciteit en leidingen voor aardgas). Deze investeringen hebben een zeer lange economische levensduur. De financiering van de activa gebeurt door schulden (56 % van het totaal passief, voornamelijk bestaande uit financiële schulden/bankschulden op lange termijn) en eigen middelen (44 %).¹¹ De aandeelhouders van de DNB's zijn finaal steeds de steden of gemeenten (ofwel direct ofwel indirect). In Vlaanderen ageren de steden en gemeenten als directe aandeelhouders, in Brussel opereert een financierings-intercommunale als directe aandeelhouder. In Wallonië vallen de grotere DNB's (2 van de 5) ook

---

⁸ In het Vlaams Gewest bedroegen de gewichten van het tarief voor het gebruik van het net (incl. de regulatoire saldi), de openbare dienstverplichtingen en de toeslagen respectievelijk 90,2 %, 4,1 % et 5,7 % in 2019. In het Waals Gewest bedroegen deze gewichten respectievelijk 66,0 %, 16,7 % et 17,3 % en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest respectievelijk 77,4 %, 4,7 % et 17,8 %.

⁹ Aanvang 2020 wijzigde Infrac West haar naam in Fluvius West.

¹⁰ Eind 2019 heeft Elia Transmission Belgium NV, een nieuw opgericht filiaal van Elia System Operator, de Belgische gereguleerde activiteiten van Elia System Operator overgenomen met als doel de gereguleerde activiteiten van Elia in België af te zonderen en af te schermen van de gereguleerde en de niet-gereguleerde activiteiten buiten België.

¹¹ Op basis van gecumuleerde cijfers uit de jaarrekeningen van de verschillende DNB's in België, verkregen uit de financiële databank Bel first van Bureau van Dijk.

onder het directe aandeelhouderschap van financierings-intercommunes terwijl de kleinere (3 van de 5) onder de directe bevoegdheid van de steden of gemeenten ressorteren.

Tabel 1. Spelers op de elektriciteits- en gasmarkt in België in 2019

	Vlaanderen	Wallonië	Brussel
Federale regulator transport	CREG		
Transportnetbeheerder	Elia System Operator (elektriciteit) en Fluxys Belgium (aardgas)		
Gewestelijke regulator distributie	VREG	CWAPE	BRUGEL
Distributienetbeheerder (DNB)	Gaselwest, Fluvius Antwerpen, Fluvius Limburg, IMEWO, INTERGEM, IVEKA, IVERLEK, Sibelgas, PBE, Infrac West	ORES Assets, RESA, Réseau d'Energies de Wavre, AIESH, AIEG	SIBELGA
Werkmaatschappij voor DNB's	Fluvius System Operator	ORES SCRL (a)	
Eindgebruiker	Gezinnen, bedrijven, organisaties, ...		

Bron: VREG, CWAPE, BRUGEL; Opmerkingen: (a) Ores SCRL treedt enkel voor Ores Assets op als werkmaatschappij.

II.3 Analyse van de financiële resultaten van DNB's

II.3.1 Algemeen

De analyse van de resultaten van de DNB's is gebaseerd op financiële gegevens uit de jaarrekeningen van de verschillende DNB's, verkregen via de financiële databank Belfirst van Bureau van Dijk. Bij de interpretatie van de financiële gegevens dient rekening gehouden te worden met een aantal elementen. De gegevens slaan niet steeds alleen op de distributie van elektriciteit en aardgas naar de eindgebruiker toe. Een aantal DNB's (in Vlaanderen) staat eveneens in voor riolering en kabel- en TV-infrastructuur. Andere DNB's bieden dan weer "nevendiensten" aan zoals onder meer warmtenetten, energiediensten voor lokale besturen of "fiber to the home-activiteiten"¹². In Wallonië concentreert één DNB zich enkel en alleen op de distributie van elektriciteit. Niettegenstaande dit gegeven, vertegenwoordigt de distributie van elektriciteit en aardgas wel steeds het merendeel van de bedrijfsopbrengsten van de DNB's. Op basis van de gegevens in de jaarrekeningen kon geen onderscheid gemaakt worden tussen de activiteiten van distributie van elektriciteit, aardgas en andere diensten. Het onderzoek beslaat de periode 2014-2018, een periode waarin de CREG in 2014 optrad als federaal regulator en de VREG, CWAPE en BRUGEL als gewestelijke regulatoren voor de volgende jaren, ieder met zijn eigen tariefmethodologie (zie punt II.3.2). Daar waar de CREG in 2014 de cost plus methodologie vooropstelde voor alle DNB's in België, paste elke gewestelijke regulator vanaf 2015 zijn eigen tariefmethodologie toe, methodologieën die de volgende jaren ook nog verder evolueerden. Dit alles heeft de beoordeling van de financiële prestaties van de DNB's erg bemoeilijkt.

Fluvius System Operator in Vlaanderen en Ores SCRL in Wallonië zijn niet in de analyse opgenomen daar zij opereren als werkmaatschappijen voor de DNB's en in die hoedanigheid geen winst of verlies presenteren. Ook de netoperatoren die instaan voor de transmissie van elektriciteit (Elia System Operator) en het transport van gas (Fluxys Belgium) komen in deze analyse niet aan bod. Financiële gegevens van vóór 2014 konden niet voor alle DNB's verzameld worden. In verhouding tot de totale bedrijfsopbrengsten van alle DNB's in België (4,9 miljard euro in 2018), had de grootste DNB in 2018 een gewicht van 23,4 %, de top drie had gezamenlijk een aandeel van 45,4 %. In Wallonië en Vlaanderen had de grootste DNB een gewicht van respectievelijk 72,3 % en 18,3 %. In Brussel opereert slechts één DNB. In Wallonië en Brussel neigen de resultaten van de sector bijgevolg naar die van de speler met het grootste gewicht in het gewest.

II.3.2 Tariefmethodologie

Als distributeurs van elektriciteit en aardgas en eigenaars van een netwerk van kabels en leidingen, bekleden DNB's, zoals reeds aangehaald, een natuurlijke monopolie-positie in de regio waarin zij opereren. Om te vermijden dat deze situatie eventueel zou leiden tot excessen op het vlak van prijzen, worden de DNB's door de regionale toezichthouders onderworpen aan economische regulering. Deze regulering speelt zich voornamelijk af op het vlak van de inkomsten uit de

¹² Fiber to the home (FTTH) omvat het aanleggen van een glasvezelkabel tot in de woning, zodat de snelheid van de verbinding nergens wordt afgeremd.

inning van distributienettarieven die DNB's mogen ontvangen. Het maximale bedrag van deze inkomsten, oftewel het toegelaten inkomen¹³, wordt berekend aan de hand van een tariefmethodologie.

Een tariefmethodologie legt vast hoe de DNB's vergoed worden voor hun diensten en (eventueel) aangezet worden tot een efficiënte en kwaliteitsvolle bedrijfsvoering. De methodologie omvat de regels, de berekeningen en de rapporteringen die de DNB's moeten volgen om te komen tot een toegelaten inkomen. Het toegelaten inkomen vormt de basis voor de bepaling van de distributienettarieven voor elektriciteit en aardgas. Op deze manier wordt gezorgd voor een coherent en homogeen toezicht op de sector. Dit heeft tot gevolg dat de tariefmethodologie een belangrijke invloed heeft op de financiële resultaten van DNB's. Aan de basis van de uitwerking van de tariefmethodologieën in de gewesten liggen onder meer de Europese richtlijnen 2009/72/EU (elektriciteit) en 2009/73/EU (aardgas), het Vlaams decreet van 8/5/2009, het Waals decreet van 19/1/2017 en de Brusselse ordonnanties van 19/7/2001 (elektriciteit) en 1/4/2004 (aardgas).

De distributienettarieven dienen de kosten te weerspiegelen van de DNB met daarbij een vergoeding (winstmarge) voor onder meer de aandeelhouders (als inbrengers van risicokapitaal in de energie-intercommunale) en eventueel, in functie van de gekozen tariefmethodologie, een stimulans voor het afleveren van efficiëntie en kwaliteit. De opname van een winstmarge¹⁴ in het toegelaten inkomen is opgenomen in de energiewetgeving¹⁵ van de verschillende gewesten. In de richtsnoeren (terminologie gebruikt door Vlaanderen en Brussel) of principes (terminologie gebruikt door Wallonië) van deze wetgevingen staat gestipuleerd dat een vergoeding van in gereguleerde activa geïnvesteerde kapitalen de distributienetbeheerder moet toelaten om de noodzakelijke investeringen te doen voor de uitoefening van zijn opdrachten, om de toegang tot kapitaal mogelijk te maken en om de hernieuwing en de ontwikkeling van de infrastructuur te waarborgen. Een aantal kosten kunnen geplafonneerd worden, andere blijven voor rekening van de DNB en worden niet doorerekend. Door meer efficiënt te opereren of kwaliteitsvoller werk af te leveren, kan de DNB zijn kosten verlagen en zijn resultaten verhogen. Lagere kosten resulteren in een volgende reguleringsperiode tot een lager toegelaten inkomen en tot lagere distributienettarieven voor de eindgebruiker.

Regulering van distributienettarieven kan ruwweg op twee manieren gebeuren: via inkomstenregulering of via rendementsregulering (cost plus-regulering). Naast deze twee "zuivere" methodieken zijn er ook andere, afgeleide methodieken mogelijk.

In Vlaanderen maakt de VREG, voor de regulatoire periode 2017-2020, gebruik van inkomstenregulering voor de berekening van het toegelaten inkomen van DNB's (tariefmethodologie van 24 augustus 2016). Voor de berekening van dit toegelaten inkomen maakt de methodiek een onderscheid tussen endogene (beheersbare, controleerbare), exogene (niet-beheersbare, niet-controleerbare) en overige kosten. Endogene kosten omvatten de operationele netto kosten (zijnde de operationele kosten minus de operationele opbrengsten)¹⁶, de afschrijvingen en de kapitaalkostenvergoeding. Het toegelaten inkomen voor endogene kosten is geplafonneerd. Exogene kosten zijn onder meer kosten met betrekking tot de opkoop van groene stroomcertificaten, premies voor rationeel energiegebruik en regulatoire saldi. Voor de berekening van het toegelaten inkomen worden zowel de endogene als de exogene kosten in rekening gebracht, doch niet

---

¹³ Het toegelaten inkomen van een DNB komt niet volledig overeen met zijn bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening. De bedrijfsopbrengsten zijn een weerspiegeling van de werkelijkheid terwijl het toegelaten inkomen voor exogene en endogene kosten bijvoorbeeld gebaseerd is op geraamde budgetten op basis van de laatst gekende realiteit of op basis van een historische trend van de kosten.

¹⁴ De Vlaamse energiewetgeving spreekt over een vergoeding, de Waalse over een billijke vergoeding en de Brusselse over een normale vergoeding.

¹⁵ Het Vlaams decreet van 8/5/2009 (artikel 4.1.32, § 1, 9°), het Waals decreet van 19/1/2017 (artikel 4, § 2, 8°) en de Brusselse ordonnanties van 19/7/2001 voor elektriciteit (artikel 9quinquies, 9°) en van 1/4/2004 voor gas (artikel 10ter, 9°).

¹⁶ De MAR-rubrieken (Minimumindeling van het Algemeen Rekeningstelsel) bevattende de operationele kosten zijn de rubrieken 60, 61, 62, 631/4, 640/8, 649 en de uitzonderlijke kosten (66), mits een aantal uitzonderingen zoals bepaald in de tariefmethodologie 2017-2020. De MAR-rubrieken bevattende de operationele opbrengsten zijn de rubrieken 70, 71, 72, 74 en de uitzonderlijke opbrengsten (76), mits een aantal uitzonderingen zoals bepaald in de tariefmethodologie 2017-2020.

de overige kosten (onder meer boetes). Deze laatste kosten zijn voor rekening van de DNB en mogen niet doorgerekend worden aan de eindgebruiker. Als onderdeel van de kapitaalkosten maakt ook een winstmarge deel uit van het geplafonneerde toegelaten inkomen. Deze winstmarge is onder meer gebaseerd op relevante activa op de balans van de DNB die gebruikt worden ter uitvoering van zijn activiteiten, zijnde de gereguleerde vaste activa (RAB of Regulated Asset Base)¹⁷ en het netto bedrijfskapitaal¹⁸. Het bedrag van de winstmarge is afhankelijk van een gewogen gemiddelde kapitaalkost, ook wel WACC genoemd (Weighted Average Cost of Capital). De WACC¹⁹ houdt rekening met een normatieve kost voor het eigen vermogen, het vreemd vermogen en met een normatieve verhouding van het vreemd vermogen ten opzichte van het totaal vermogen. Het toegelaten inkomen verrekent eveneens de afbouw van regulatoire saldi. Ook maakt de tariefmethodologie voor de endogene kosten de verrekening van een efficiëntie-kostenfactor X (uitgedrukt in %), een besparingsstimulans naar aanleiding van de fusie van de twee voormalige werkmaatschappijen Eandis en Infrac tot Fluvius System Operator onder de vorm van een X, en een kwaliteitsfactor Q (uitgedrukt in %) op het toegelaten inkomen mogelijk. Op basis van het toegelaten inkomen worden vervolgens de distributienettarieven bepaald. In deze methodiek wordt de DNB aangezet om kostenbewust en kwaliteitsvol te presteren, onder meer via de endogene kosten, de overige kosten en de factoren van efficiëntie en kwaliteit.

Ook in Wallonië wordt het toegelaten inkomen (“revenu autorisé”) van de DNB’s voor de regulatoire periode 2019-2023 berekend op basis van inkomstenregulering. De geconsolideerde versie van de tariefmethodologie van CWAPE van 17 juli 2017 vormt de basis voor de bepaling van dit inkomen. De berekening van het toegelaten inkomen sluit gedeeltelijk aan bij de methodiek in Vlaanderen en neemt in rekening de netto operationele kosten, de netto kosten met betrekking tot specifieke projecten (déploiement des compteurs communicants, promotie aansluiting op het gasnet), een billijke winstmarge en een bijdrage voor het regulatoir saldo van voorgaande jaren. De netto operationele kosten bestaan uit controleerbare en niet-controleerbare kosten. De niet-controleerbare kosten zijn niet geplafonneerd en niet onderhevig aan een efficiëntiefactor X. De controleerbare kosten, niet gelieerd aan vaste activa, worden geplafonneerd, geïndexeerd en zijn wel onderhevig aan een efficiëntiefactor. De controleerbare kosten, gelieerd aan vaste activa, worden geplafonneerd en geïndexeerd maar zijn niet onderhevig aan een efficiëntiefactor X. De algemene regel bij de niet-controleerbare kosten is dat het verschil tussen de gebudgetteerde en de werkelijke kosten ten laste van de distributienetgebruiker is. Bij de controleerbare kosten is de algemene regel dat het verschil tussen de gebudgetteerde en de werkelijke kosten ten laste van de distributienetbeheerder is. De “billijke” winstmarge wordt berekend op basis van het gereguleerd actief (RAB) vermenigvuldigd met een rendementspercentage (WACC). Het gereguleerd actief bestaat uit de materiële vaste activa, de immateriële vaste activa gelieerd aan informaticaprojecten en activa in aanbouw. De WACC is bepaald op 4,053 %. Er is overeengekomen dat voor de regulatoire periode 2019-2023, de kwaliteitsfactor Q geen invloed heeft op het toegelaten inkomen ($Q = 0$). In de periode voorafgaand aan de regulatoire periode 2019-2023, hanteerde CWAPE een “gemengde” methodiek met onder meer rendementsregulering (cost plus) voor de niet-controleerbare kosten en een geplafonneerd toegelaten inkomen voor de controleerbare kosten. In deze (voorafgaandelijke regulatoire) periode werden een aantal kosten gedefinieerd als niet-controleerbaar (onder meer afschrijvingen en financiële kosten). Deze kosten worden controleerbare kosten in de regulatoire periode 2019-2023.

Bij rendementsregulering (ook wel bekend als cost plus-regulering) zijn de toegelaten inkomsten en de distributienettarieven eveneens een weerspiegeling van de kosten die de DNB heeft gemaakt met daarin verwerkt een “normale” vergoeding (winstmarge) voor het geïnvesteerde kapitaal. Brussel maakt voor de regulatoire periode 2015-2019 gebruik van deze methodiek voor de berekening van het toegelaten inkomen van haar DNB. Onder rendementsregulering omvat het toegelaten (totaal) inkomen het geheel van de kosten van de DNB (de beheersbare, de niet-beheersbare kosten) die redelijk en noodzakelijk zijn na aftrek van de opbrengsten, waaraan een rendementspercentage wordt toegevoegd (een

---

¹⁷ De gereguleerde vaste activa bestaan uit de immateriële vaste activa (rubriek 21, uitgezonderd goodwill) en de materiële vaste activa (rubrieken 22 tot 27).

¹⁸ Het netto bedrijfskapitaal wordt berekend door het vreemd vermogen op korte termijn (som van de schulden op max. één jaar (42/48) en de overlopende rekeningen van het passief (492/3)) af te trekken van de vlottende activa (som van de voorraden (3), de vorderingen op max. één jaar (40/41), de geldbeleggingen (50/53), de liquide middelen (54/58) en de overlopende rekeningen van het actief (490/1)). De hoogte van het netto bedrijfskapitaal wordt door de VREG geplafonneerd.

¹⁹ In 2017 bedroeg de WACC 5,0 %, in 2018 en 2019 4,9 % om vervolgens in 2020 verder te dalen naar 4,8 %.

“normale” vergoeding). Deze “normale” vergoeding wordt bepaald op basis van het gereguleerd actief en een WACC (voor elektriciteit en gas respectievelijk 3,25 % en 3,09 % in 2017 en 3,19 % en 3,10 % in 2018) als vergoeding voor het kapitaal. Het kapitaalvergoedingspercentage houdt onder meer rekening met een risicovrije rentevoet, de verhouding eigen middelen en vreemde middelen en een marktrisicopremie (oftewel een bijkomend intrestpercentage bovenop de risicovrije rente). De cost plus-regulering blijft van toepassing voor Brussel voor de regulatorische periode 2020-2024, weliswaar aangevuld met “incentive regulation” om het kostenbeheer en de kwaliteit van de diensten te verbeteren. De invoering van “incentive regulation” omvat twee luiken. Het eerste luik heeft betrekking op de aanvullende vergoeding, toegekend aan de DNB, in geval van financiële “overprestatie” (bijvoorbeeld verbetering van het financieringsbeleid, verhoging van de productiviteit, vermindering van netverliezen). Het tweede luik heeft betrekking op prestatiedoelstellingen voor technische aspecten en de kwaliteit van de diensten in het algemeen (bijvoorbeeld interventietijd in geval van defecten, het in stand houden van de spanning op het einde van de lijn, het aantal onderbrekingen per jaar). “Incentive regulation” is enkel van toepassing op de beheersbare kosten. Een belangrijk nadeel van de cost plus-methode in de enge betekenis, is het gebrek aan prikkels bij de DNB om kostenbewust en kwaliteitsvol te presteren. Deze krijgt immers alle noodzakelijke en redelijke kosten vergoed met daarbij een gegarandeerde winst als vergoeding voor het geïnvesteerde kapitaal.

II.3.3 Financiële resultaten

II.3.3.1 Inleiding

De financiële resultaten van DNB's zijn moeilijk vergelijkbaar met deze van “klassieke” ondernemingen. Een belangrijk verschil is dat DNB's opereren in een streng gereguleerde markt. De bedrijfsopbrengsten van DNB's zijn gestuurd en in functie van een tariefmethodologie die de hoogte van het toegelaten inkomen bepaald op basis van inkomstenregulering, cost plus-regulering of een afgeleide methodiek. Een DNB opereert als een natuurlijke monopolist in zijn gebied. DNB's lijden in principe geen verliezen daar het overgrote deel van de kosten wordt verrekend naar een toegelaten inkomen (bedrijfsopbrengsten), vermeerderd met een vergoeding (winstmarge) en eventueel andere “stimuli”.

II.3.3.2 Verloop van de bedrijfskosten²⁰ en de bedrijfsopbrengsten²¹

Tussen 2014 en 2018 nemen de bedrijfskosten (index 2014=100)²² in Vlaanderen aanvankelijk toe (naar een index van 106,9 in 2015) om in 2016, 2017 en 2018 continu te dalen (index van 91,4 in 2018). De kostenstijging in 2015 houdt onder meer verband met de invoering van een tarief voor vennootschapbelasting vanaf 2015 voor de DNB's, de doorrekening van in het verleden gedane investeringen in de distributienetten en steun aan houders van zonnepanelen. De kostendaling vanaf 2016 is voornamelijk te zoeken bij de exogene kosten (onder meer afbouw van steuncertificaten en regulatorische saldi). In Wallonië en Brussel daarentegen evolueren de bedrijfskosten op een andere wijze. Met uitzondering van 2016, kennen de bedrijfskosten in Wallonië jaarlijks een stijgend verloop (tot een index van 118,4 in 2018) onder meer onder invloed van ontwikkelingskosten voor intelligente netwerken en de invoering van een tarief voor vennootschapbelasting. Met uitzondering van 2016 (index van 126,4)²³, lagen de bedrijfskosten in Brussel in de verschillende jaren min of meer op hetzelfde niveau als in 2014. Omwille van het grote gewicht van Vlaanderen in de cijfers voor België, volgen de bedrijfskosten op nationaal niveau, weliswaar afgezwakt, het verloop van de bedrijfskosten in Vlaanderen. In 2018 bedroeg de index van de bedrijfskosten voor België 99,5.

---

²⁰ In het kader van deze analyse omvatten de bedrijfskosten (ook wel de operationele kosten genoemd) de rubrieken 60, 61, 62, 630, 631/4, 635/7, 640/8 en 649 volgens de MAR.

²¹ De bedrijfsopbrengsten (ook wel de operationele opbrengsten genoemd) bestaan, in het kader van deze analyse, uit de rubrieken 70, 71, 72, 74.

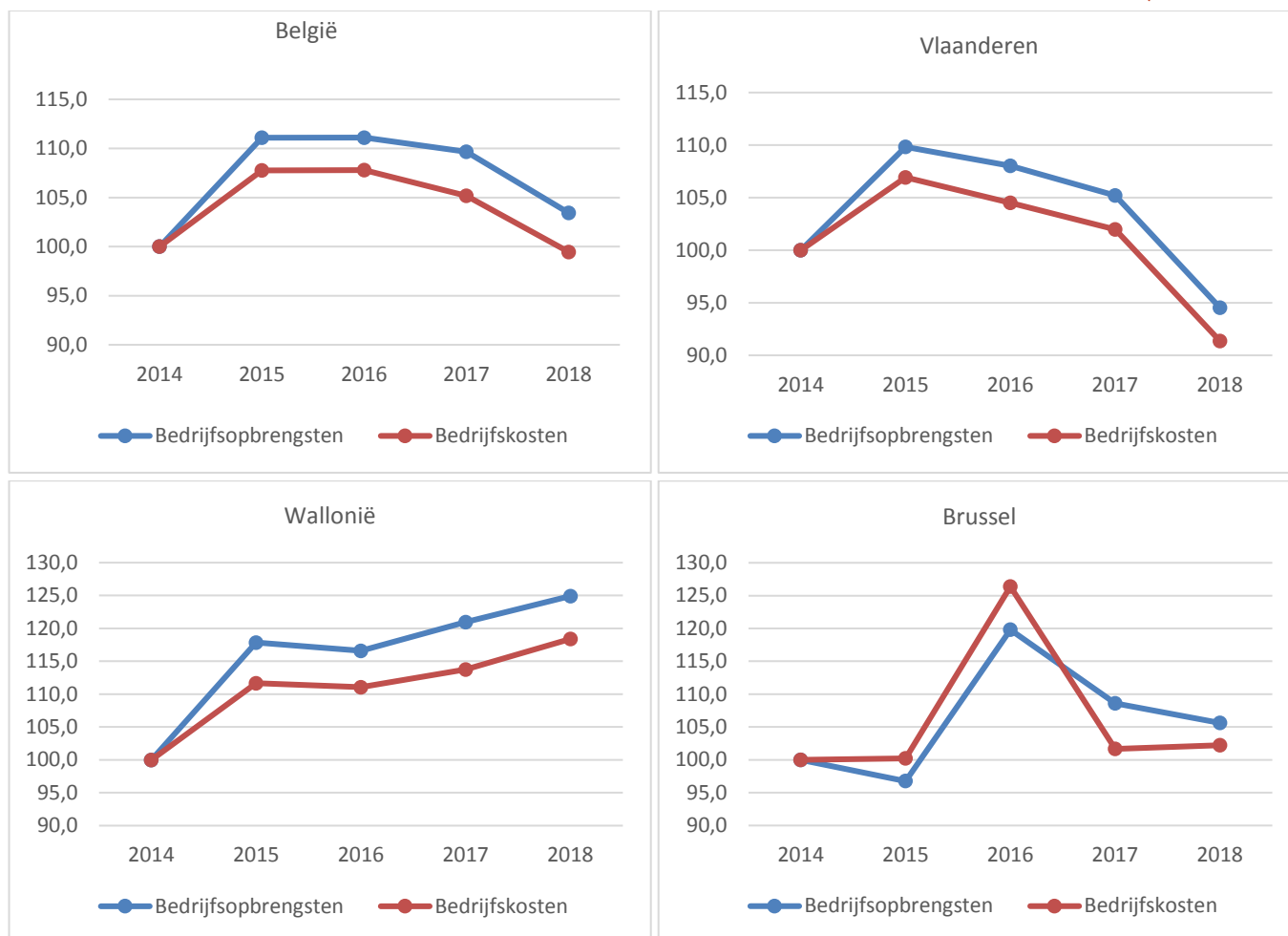
²² In 2014 (vertrekpositie) bedroegen de bedrijfskosten 4,0 miljard euro voor België, 2,6 miljard euro voor Vlaanderen, 1,1 miljard euro voor Wallonië en 270,7 miljoen euro in Brussel.

²³ Stijging van de bedrijfskosten in Brussel verbonden aan (éénmalige) niet-gekapitaliseerde pensioenlasten, bestaande uit de afschrijving en de financiering van de pensioenkapitalen en de jaarlijkse pensioenrenten (Brugel-Beslissing 20161110-punt 2.7).

De evolutie van de bedrijfsopbrengsten tussen 2014 en 2018 volgt sterk deze van de bedrijfskosten als gevolg van de verrekening van de tariefmethodologieën (die de bedrijfskosten al dan niet volledig converteren naar een toegelaten inkomen (bedrijfsopbrengsten) met inbegrip van een winstmarge en eventueel andere “stimuli”). Dit gaat op voor België, Vlaanderen, Wallonië en Brussel weliswaar met uitzondering van 2015 en 2018 toen de bedrijfskosten en de bedrijfsopbrengsten in Brussel een tegengestelde evolutie kenden.²⁴

Grafiek 1. Verloop van de bedrijfskosten en de bedrijfsopbrengsten

(Index 2014 = 100)

Bron: Bureau van Dijk (Bel first), NBB, eigen berekeningen

II.3.3.3 Verhouding van het resultaat na belastingen ten overstaan van de bedrijfsopbrengsten (ondernemingsmarge²⁵)

In België bewogen de totale bedrijfsopbrengsten van de DNB's zich in de periode 2014-2018 tussen 4,7 miljard euro (dal in 2014) en 5,2 miljard euro (piek in 2015 en 2016). Vanaf 2017 treedt er een dalende tendens op. In Vlaanderen schommelden de bedrijfsopbrengsten tussen 3,0 miljard euro (dal in 2018) en 3,4 miljard euro (piek in 2015) met een dalende trend vanaf 2016. In Wallonië fluctueerden de bedrijfsopbrengsten tussen 1,3 miljard euro (dal in 2014) en 1,6 miljard

²⁴ De tussenkomst van regulatorie saldi in de verrekening van bepaalde kosten en opbrengsten kan aanleiding geven tot tegengestelde bewegingen van kosten en opbrengsten in bepaalde jaren, zoals in 2015 en 2018.

²⁵ De ondernemingsmarge (in %) wordt in het kader van deze analyse als volgt berekend: ((resultaat van het boekjaar na belastingen (9904)) / (bedrijfsopbrengsten (70/74)) x 100.

euro (piek in 2018) waarbij een stijgende trend waarneembaar is vanaf 2017. In Brussel schommelden de bedrijfsopbrengsten tussen 305 miljoen euro (dal in 2015) en 378 miljoen euro (piek in 2016) zonder uitgesproken trend.

Tussen 2014 en 2018 realiseerden de DNB's in België jaarlijks een gemiddeld resultaat na belastingen van 446 miljoen euro met een piek van 509 miljoen euro in 2014 en een dal van 361 miljoen euro in 2018. In Vlaanderen, Wallonië en Brussel bedroeg het gemiddeld resultaat na belastingen respectievelijk 269 miljoen euro, 142 miljoen euro en 35 miljoen euro voor de periode 2014-2018. In Brussel en Wallonië kent het resultaat na belastingen een eerder stijgende tendens terwijl de trend voor Vlaanderen²⁶ eerder dalend is.

De DNB's genereerden tussen 2014 en 2018 in België een jaarlijks gemiddelde ondernemingsmarge van 8,9 % met een piek van 10,8 % (2014) en een dal van 7,4 % (2018)²⁷. De helft van de DNB's in België realiseerde in 2018 een marge tussen 5,7 % en 8,3 %, een kwart meer dan 8,3 % en een ander kwart minder dan 5,7 %. De "middelste" DNB genereerde een ondernemingsmarge van 6,4 % (mediaanwaarde). De verschillen in gemiddelde ondernemingsmarges tussen de gewesten zijn eerder klein. In Brussel²⁸, Wallonië en Vlaanderen²⁹ bedroeg de gemiddelde ondernemingsmarge respectievelijk 10,6 %, 9,6 % en 8,3 %. Met uitzondering van 2014 (cost plus-methodiek van de CREG voor de drie gewesten), bleef de ondernemingsmarge in Wallonië³⁰ en Vlaanderen (2018 uitgezonderd) tussen 2014 en 2018 vrij stabiel. In Brussel nam de ondernemingsmarge in 2017 en 2018 aanzienlijk toe onder invloed van dalende bedrijfsopbrengsten (ten gevolge van afnemende distributietarieven voor elektriciteit en aardgas onder invloed van een daling van de openbare dienstverplichtingen en een dalend elektriciteitsverbruik) en een stijgend resultaat na belastingen. Alhoewel een vergelijking met niet-gereguleerde sectoren niet voor de hand ligt, blijkt uit berekeningen dat de DNB's een hogere ondernemingsmarge kunnen voorleggen dan de Belgische economie in haar geheel (5,9 %). Ook een vergelijking met andere gereguleerde sectoren is moeilijk omwille van andere specifieke regelgevingen en reguleringsmethodieken. Desalniettemin blijkt dat het distributienetbeheer eveneens een hogere ondernemingsmarge kan voorleggen dan sectoren zoals "waterleiding" (3,8 %) of "afval en straatreiniging" (3,2 %).

Tabel 2. Evolutie van de bedrijfsopbrengsten, het resultaat na belastingen en de ondernemingsmarge

(In miljoen euro of in %)

		2014	2015	2016	2017	2018	Gem. 2014-2018
Bedrijfsopbrengsten (70/74)	Bel	4.708	5.231	5.231	5.163	4.870	5.040

²⁶ In Vlaanderen daalt het resultaat na belasting vooral in 2018 (-113,0 miljoen euro of van 274 miljoen euro in 2017 naar 161 miljoen euro in 2018). Deze sterke daling vindt haar oorsprong in een transactie van niet-recurrente aard (zie tweede deel van voetnoot 27).

²⁷ In 2018 viel de ondernemingsmarge voor België terug tot 7,4 %. Deze daling mag voornamelijk op het conto van Vlaanderen geschreven worden waar de ondernemingsmarge zakte naar 5,5 % (8,3 % in 2017). Zowel de bedrijfsopbrengsten (van 3,3 miljard euro naar 3,0 miljard euro, onder meer ten gevolge van de daling van het toegelaten inkomen voor exogene kosten) als het resultaat na belastingen (van 274 miljoen euro naar 161 miljoen euro) vielen terug in 2018 en dit bij elke DNB in Vlaanderen. De terugloop van het resultaat na belastingen kadert in een beslissing van de VREG (in augustus 2018) die tarifaire overschotten uit het verleden (2010-2014) toeweest aan de distributienetgebruikers (in plaats van aan de DNB's). De DNB's hebben deze overschotten onmiddellijk en volledig in het resultaat van 2018 verrekend als een niet-recurrente kost.

²⁸ In 2015 daalde de ondernemingsmarge in Brussel naar 9,1 % (11,9 % in 2014) ten gevolge van een afname met 9,6 miljoen euro van het resultaat na belastingen gepaard gaande met een afname van de bedrijfsopbrengsten met 10,2 miljoen euro (o.m. lager verbruik van elektriciteit en daling distributietarieven voor elektriciteit en gas). In 2016 daalde de ondernemingsmarge verder naar 6,6 %, het gevolg van een kleine afname van het resultaat na belastingen (-2,8 miljoen euro) gepaard gaande met een toename van de bedrijfsopbrengsten met 72,7 miljoen euro (o.m. toename distributietarieven).

²⁹ In 2015 daalde de ondernemingsmarge in Vlaanderen naar 7,9 % (11,5 % in 2014), enerzijds door een afname van het resultaat na belastingen ten bedrage van 88,7 miljoen euro (voornamelijk te zoeken bij twee DNB's) en anderzijds door een toename van de bedrijfsopbrengsten ten bedrage van 307,5 miljoen euro (bij alle DNB's).

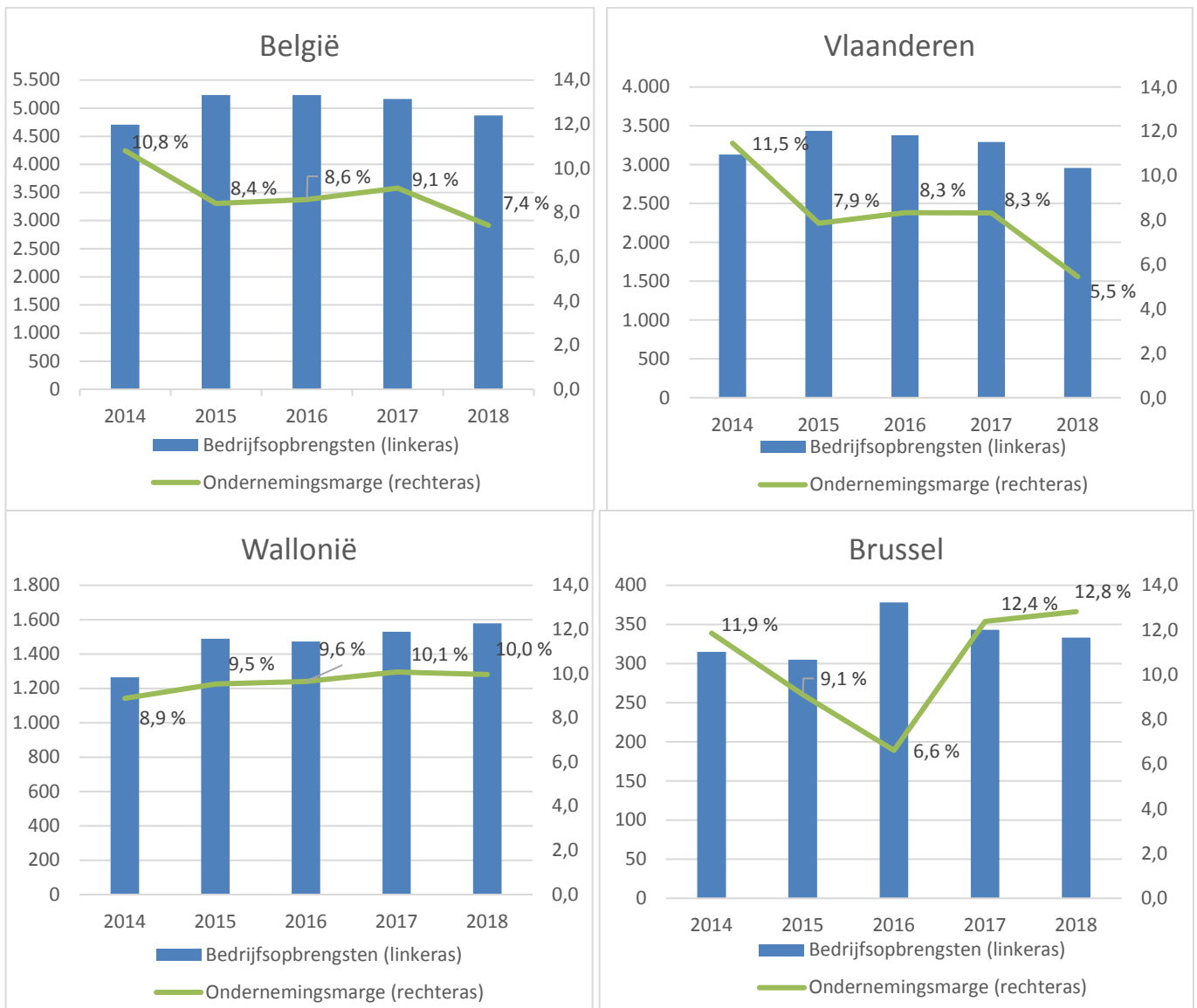
³⁰ In Wallonië lagen de bedrijfsopbrengsten in 2017 en 2018 het hoogst onder invloed van de opname van de ontwikkelingskosten voor intelligente netwerken in de berekening van het toegelaten inkomen. Daar het resultaat na belastingen eveneens toenam, bleef de ondernemingsmarge vrij constant.

	Vla	3.129	3.436	3.380	3.292	2.958	3.239
	Wal	1.264	1.489	1.473	1.529	1.579	1.467
	Bru	315	305	378	343	333	335
Resultaat na belasting (9904)	Bel	509	440	449	470	361	446
	Vla	359	270	282	274	161	269
	Wal	112	142	142	154	157	142
	Bru	37	28	25	42	43	35
Ondernemingsmarge (9904//70/74)	Bel	10,8	8,4	8,6	9,1	7,4	8,9
	Vla	11,5	7,9	8,3	8,3	5,5	8,3
	Wal	8,9	9,5	9,6	10,1	10,0	9,6
	Bru	11,9	9,1	6,6	12,4	12,8	10,6

Bron: Bureau van Dijk (Bel first), NBB, eigen berekeningen.

Grafiek 2. Evolutie van de bedrijfsopbrengsten en de ondernemingsmarge

(In miljoen euro of in %)

Bron: Bureau van Dijk (Bel first), NBB, eigen berekeningen.

Tabel 3. Benchmarksectoren

(In %)

In %, gem. 2014-2017 (2014-2018 voor de DNB's)	DNB's (1)	Belgische economie (2)	Afval, straatreiniging (3)	Electriciteit, gas, stoom, warm water (4)	Waterleidingsbedrijven (5)
Ondernemingsmarge (%)	8,9	5,9	3,2	1,8	3,8
Dividuitkeringsgraad (%)	92,2	84,5	95,8	365,5	32,5
Dividenden / Bedrijfsopbrengsten (%)	8,2	5,0	3,1	6,7	1,2

Bron: NBB (geaggregeerde sectorrekeningen), Bel-first (DNB's); Opmerkingen: (1) DNB's: gemiddelde 2014-2018, (2) Geheel van de Belgische sectoren (met uitzondering van banken en verzekeringen), (3) Afvalwater- en afvalverzameling, straatreiniging, (4) Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en warm water, (5) Waterleidingsbedrijven (winning, zuivering en distributie van water).

II.3.3.4 Verhouding van de dividenden ten opzichte van het resultaat na belastingen (dividenduitkeringen) en dividenden ten overstaan van de bedrijfsopbrengsten

Het resultaat na belastingen van de DNB's in België bedroeg, tussen 2014 en 2018, jaarlijks gemiddeld 446 miljoen euro (269 miljoen euro in Vlaanderen, 142 miljoen euro in Wallonië en 35 miljoen euro in Brussel). Het resultaat kan in theorie op diverse manieren verwerkt worden: toevoeging aan het eigen vermogen van de DNB, verrekening als overgedragen winst of uitkering aan de aandeelhouders (dividenden). De DNB's in België kozen voornamelijk voor de laatste vorm van resultaatverwerking.

Op Belgisch niveau werd, tussen 2014 en 2018, gemiddeld 92,2 % (of 408 miljoen euro) van het resultaat na belastingen uitgekeerd aan de aandeelhouders in de vorm van dividenden (afhouding van 30 % roerende voorheffing), met pieken van 522 miljoen euro in 2014 (102,7 %) ³¹ en 411 miljoen euro in 2018 (113,8 %) ³² en een dal van 350 miljoen euro (79,7 %) in 2015. De helft van de DNB's in België keerde tussen 58,4 % en 133,2 % van het resultaat na belastingen uit in 2018, een kwart meer dan 133,2 % en een ander kwart minder dan 58,4 %. De "middelste" DNB keerde 89,6 % van het resultaat uit (mediaanwaarde). In Vlaanderen bedroeg de uitkeringsgraad, tussen 2014 en 2018, gemiddeld 96,8 % (245 miljoen euro), in Brussel en Wallonië respectievelijk 138,7 % (49 miljoen euro) ³³ en 80,5 % (114 miljoen euro) gemiddeld. Alhoewel de vergelijking met een aantal gereguleerde en niet-gereguleerde sectoren niet evident is (zie voorheen), ligt de hoge dividenduitkering in lijn met de uitkeringsgraad van de sector afval- en straatreiniging (95,8 %) maar niet met deze van de waterleidingsector waar de "pay out" op 32,5 % lag (tussen 2014 en 2017). Voor de Belgische economie in haar geheel bedroeg de uitkeringsgraad 84,5 %. De gemiddelde resultaten voor Vlaanderen en Brussel werden beïnvloed door een aantal boven gemiddelde dividenduitkeringen. In 2018 bedroeg de uitkeringsgraad in Vlaanderen 162,1 %, terwijl de dividenduitkering in 2014 in Brussel op 293,3 % lag. Deze jaren buiten beschouwing latend (periode van vier jaar in plaats van vijf jaar), zou de gemiddelde uitkeringsgraad tussen 2014 en 2018 in Vlaanderen 80,5 % hebben bedragen, tegenover 100 % in Brussel.

Tussen 2014 en 2018 vertegenwoordigden deze dividenduitkeringen gemiddeld 8,2 % van de bedrijfsopbrengsten, met andere woorden, van iedere 100 euro aan bedrijfsopbrengsten die de DNB's in België incasseerden, werd 8,2 euro uitbetaald aan de aandeelhouders in de vorm van dividenden. De helft van de DNB's in België keerde tussen 5,0 % en 10,3 % van de bedrijfsopbrengsten uit in 2018, een kwart keerde meer dan 10,3 % uit en een ander kwart minder dan 5,0 %. De "middelste" DNB keerde 6,7 % van de bedrijfsopbrengsten uit (mediaanwaarde). In Brussel betaalden de DNB's gemiddeld 15,1 % van de bedrijfsopbrengsten uit als dividend, in Wallonië en Vlaanderen respectievelijk 7,7 % en 7,6 % gemiddeld.

Tabel 4. Verhouding van de dividenden ten overstaan van het resultaat na belastingen en de bedrijfsopbrengsten

(In miljoen euro of in %)

	2014	2015	2016	2017	2018	Gem. 2014-2018

³¹ In 2014 keerde Sibelga in Brussel een dividend uit van 109,6 miljoen euro terwijl het resultaat na belastingen 37,4 miljoen euro bedroeg (uitkeringsgraad van 293,3 %). Dit dividend bestond uit een gewoon dividend van 42,8 miljoen euro en een uitzonderlijk dividend van 66,8 miljoen euro. Het uitzonderlijk dividend kaderde in de herstructurering van het eigen vermogen waarbij de reserves werden verlaagd (en uitgekeerd aan de aandeelhouders) om het kapitaal te verhogen tot 580 miljoen euro in 2014 (516 miljoen euro in 2013). Hierdoor kwam het dividenduitkeringspercentage voor België in 2014 op 102,7 % te liggen.

³² In 2018 keerden de DNB's in Vlaanderen voor 261,7 miljoen euro aan dividenden uit voor een totaal resultaat na belastingen van 161,5 miljoen euro (uitkeringsgraad van 162,1 %). 8 DNB's betaalden een dividend dat hoger lag dan hun resultaat na belastingen. Hierdoor kwam het dividenduitkeringspercentage voor België in 2018 te liggen op 113,8 %.

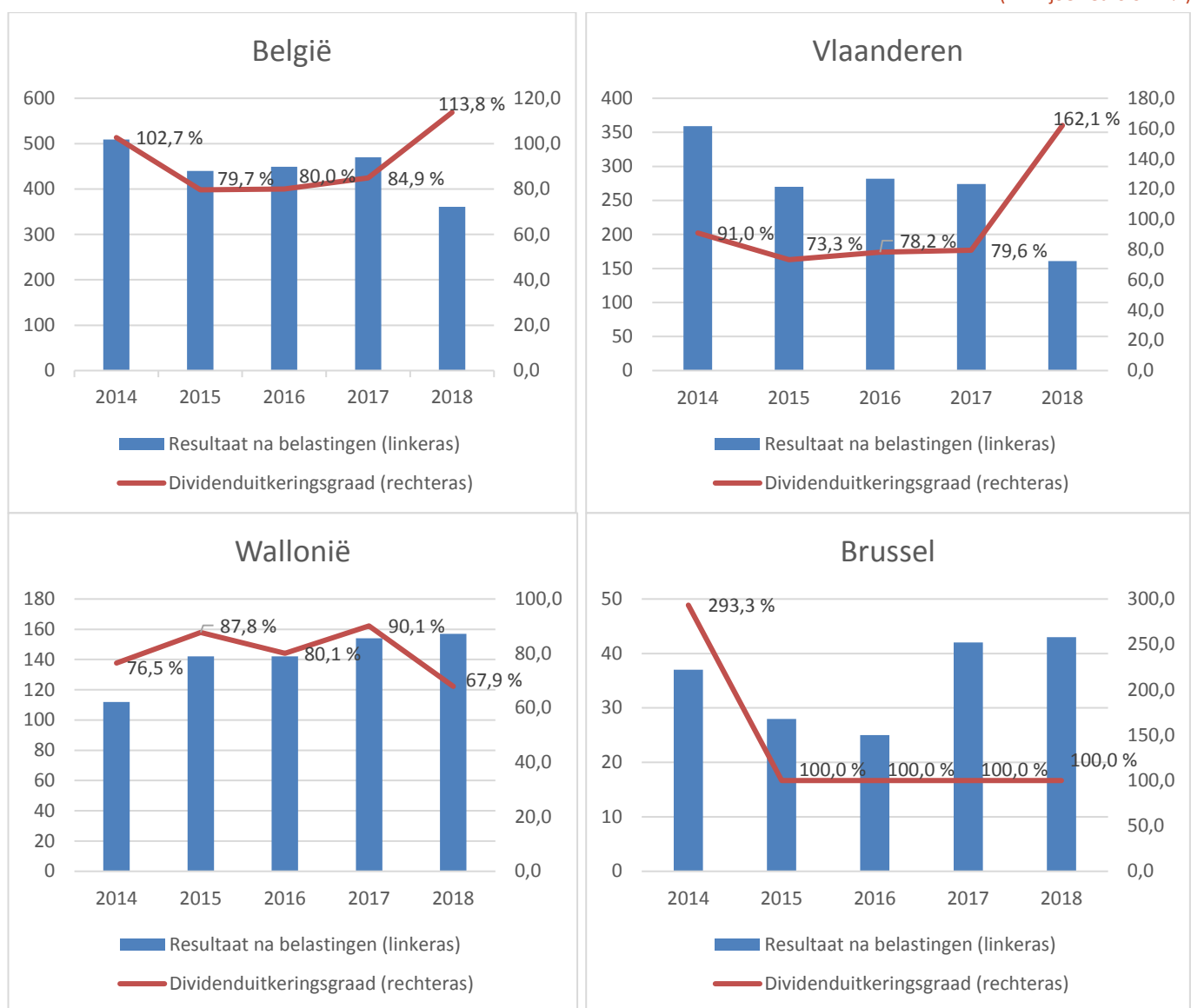
³³ In 2014 bedroeg het dividenduitkeringspercentage voor Brussel 293,3 % (zie voetnoot 31). In 2015 tot en met 2018 lag het uitkeringspercentage telkenmale op 100 %. Hierdoor kwam het gemiddeld uitkeringspercentage voor Brussel in de periode 2014-2018 te liggen op 138,7 %.

Dividenden (694)	Bel	522	350	359	399	411	408
	Vla	327	198	221	218	262	245
	Wal	86	125	114	139	107	114
	Bru	110	28	25	43	43	49
Dividenden (694)/resultaat na belastingen (9904)	Bel	102,7	79,7	80,0	84,9	113,8	92,2
	Vla	91,0	73,3	78,2	79,6	162,1	96,8
	Wal	76,5	87,8	80,1	90,1	67,9	80,5
	Bru	293,3	100,0	100,0	100,0	100,0	138,7
Dividenden (694)/bedrijfsopbrengsten (70/74)	Bel	11,1	6,7	6,9	7,7	8,4	8,2
	Vla	10,4	5,8	6,5	6,6	8,8	7,6
	Wal	6,8	8,4	7,7	9,1	6,8	7,7
	Bru	34,8	9,1	6,6	12,4	12,8	15,1

Bron: Bureau van Dijk (Bel first), NBB, eigen berekeningen.

Grafiek 3. Dividenduitkeringsgraad ten overstaan van het resultaat na belastingen

(In miljoen euro of in %)

Bron: Bureau van Dijk (Bel first), NBB, eigen berekeningen.

II.4 Conclusie

Distributienettarieven vormen een belangrijk bestanddeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur van een Belgische consument. In 2019 vertegenwoordigden deze tarieven respectievelijk gemiddeld 35,4 % van de elektriciteitsfactuur en 26,3 % van de gasfactuur van een gemiddeld Belgisch gezin. Tussen 2014 en 2019 zijn de distributienettarieven voor datzelfde Belgisch gezin toegenomen met 19,0 % voor elektriciteit doch slechts met 1,0 % voor gas. Het bedrag van de distributienettarieven is verschillend voor ieder gewest (en voor iedere DNB binnen het gewest) en schommelt (in 2019), voor elektriciteit, tussen 432 euro (Vlaanderen), 342 euro (Wallonië) en 292 euro (Brussel) en voor gas tussen 479 euro (Wallonië), 346 euro (Brussel) en 257 euro (Vlaanderen). De distributienettarieven vormen niet alleen een vergoeding (voor de DNB's) voor het gebruik van het distributienet, maar financieren onder meer ook openbare dienstverplichtingen en toeslagen. Binnen deze tarieven hebben het gebruik van het distributienet, de openbare dienstverplichtingen en de toeslagen in 2019 in België een gewicht van respectievelijk 65,0 %, 30,1 % en 4,9 % gemiddeld voor elektriciteit en van 77,9 %, 9,9 % en 12,2 % gemiddeld voor aardgas. De DNB's, die instaan voor de lokale distributie van elektriciteit en aardgas naar de eindgebruiker, opereren als natuurlijke regionale monopolisten in een sterk gereguleerde markt die zeer kapitaalintensief is en die onder toezicht staat van gewestelijke toezichthouders. De distributietarieven, die de DNB's hierbij in rekening brengen, zijn een weerspiegeling van een toegelaten inkomen dat door de DNB's berekend wordt op basis van een tariefmethodologie en dat goedgekeurd (of bijgesteld) wordt door de toezichthouders. De tariefmethodologie, ontwikkeld door de regulatoren op basis van regionale energie-wetgeving, converteert endogene/beheersbare, exogene/niet-beheersbare (en eventueel andere) kosten naar een toegelaten inkomen (bedrijfsopbrengsten) uit distributienettarieven, met inachtneming van een vergoeding (of winstmarge) en eventueel andere stimuli op het vlak van kwaliteit of efficiëntie. Inkomstenregulering, de tariefmethodologie die door de regulatoren (met uitzondering van Brugel voor de lopende regulatoire periode) ofwel in de zuivere vorm ofwel in de "hybride" vorm gehanteerd wordt, stimuleert de DNB om efficiënt en kwaliteitsvol te opereren. Een hogere efficiëntie of een betere kwaliteit van dienstverlening resulteert in lagere (endogene) kosten voor de DNB waardoor het ondernemingsresultaat stijgt. Lagere kosten leiden in een volgende reguleringsperiode dan weer tot een lager toegelaten inkomen voor de DNB waardoor de distributienettarieven voor de eindgebruiker dalen. Vanuit de optiek dat de aandeelhouders (vooral de steden en gemeenten maar ook enkele financieringsintercommunales), als risicokapitaalinvesteerders in de energie-intercommunale, recht hebben een vergoeding voor de geïnvesteerde kapitalen, maakt een winstmarge (vergoeding), berekend op het kapitaal geïnvesteerd in gereguleerde activa, deel uit van het toegelaten inkomen van de DNB. Een (billijke/normale) vergoeding van in de gereguleerde activa geïnvesteerde kapitalen moet de DNB daarnaast toelaten om de noodzakelijke investeringen te doen voor de uitoefening van zijn opdrachten en de toegang tot kapitaal mogelijk te maken. Uit de financiële analyse blijkt dat na de verrekening van investeringskosten, financiële kosten en te betalen belastingen, de DNB's in België belangrijke financiële overschotten (winsten) realiseren (446 miljoen euro gemiddeld tussen 2014 en 2018). In verhouding tot de bedrijfsopbrengsten genereerden de DNB's in België, tussen 2014 en 2018, een jaarlijks gemiddelde ondernemingsmarge (na belastingen) van 8,9 %, beduidend hoger dan een aantal benchmarksectoren. Dit hoge (historische) niveau van rendabiliteit biedt echter geen garantie dat in de toekomst vergelijkbare rendementen zullen gerealiseerd worden. De verschillen in winstgevendheid tussen de verschillende gewesten bleven relatief beperkt (enkele jaren voor Brussel uitgezonderd). Van het resultaat na belasting werd, tussen 2014 en 2018, gemiddeld 92 % (oftewel 409 miljoen euro) uitgekeerd aan de aandeelhouders in de vorm van dividenden. Deze dividenduitkeringen vertegenwoordigden gemiddeld 8,2 % van de bedrijfsopbrengsten van de DNB's in België tussen 2014 en 2018.

Lijst van afkortingen

AIEG	Association Intercommunale d'Etude et d'Exploitation d'Electricite et de Gaz
AIESH	Association Intercommunale d'Electricité du Sud du Hainaut
Bel	België
Bru	Brussel
BRUGEL	Brusselse reguleringscommissie voor de gas- en elektriciteitsmarkt
Btw	Belasting op toegevoegde waarde
CREG	Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas
CVA	Commanditaire Vennootschap op Aandelen
CWAPE	Commission wallonne pour l'Energie
DNB	Distributienetbeheerder
EU	Europese Unie
FTTH	Fiber To The Home
Gaselwest	Intercommunale maatschappij voor GAS en ELEktriciteit van het WESTen
IMEWO	Intercommunale Maatschappij Voor Energievoorziening in West-En Oost-Vlaanderen
INTERGEM	Intercommunale Vereniging voor Energieleveringen in Midden-Vlaanderen
IVEKA	Intercommunale Vereniging voor de Energiedistributie in de Kempen en het Antwerpse
IVERLEK	Intercommunale Vereniging Leuven
kWh	Kilowattuur
MAR	Minimumindeling van het Algemeen Rekeningstelsel
NV	Naamloze Vennootschap
ORES Assets	Opérateur de RESeaux de distribution Assets
PBE	Provinciale Brabantse Energiemaatschappij
RAB	Regulated Asset Base
REW	Réseau d'Énergie de Wavre
Vla	Vlaanderen
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
WAAC	Weighted Average Cost of Capital
Wal	Wallonië

Bijlagen

Bijlage 1: Samenstelling en evolutie van de distributienettarieven voor elektriciteit en aardgas in België

(In euro of in %)

Distributietarieven – elektriciteit

	2019				2014				2014-2019			
	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	België	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	België	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	België
Tarief voor gebruik van het net	0,079	0,061	0,063	0,068	80,0%	72,9%	55,0%	64,2%				
Openbare dienstverplichting	0,010	0,010	0,048	0,032	10,0%	11,9%	41,8%	30,1%				
Tarief regulatoire saldi	0,002	0,000	0,000	0,000	1,6%	0,0%	0,0%	0,0%				
Tarief bijkomende diensten	0,000	0,000	0,001	0,001	0,0%	0,0%	1,3%	0,8%				
Toeslagen	0,008	0,013	0,002	0,005	8,4%	15,3%	1,9%	4,9%				
Totaal voor 1 kWh/jaar in euro	0,099	0,083	0,115	0,106	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%				
Tarief voor gebruik van het net + regulatoire saldi + bijkomende diensten	19,7%	10,4%	5,6%	10,1%								
Openbare dienstverplichting	79,0%	-9,8%	44,3%	44,3%								
Toeslagen	44,2%	7,6%	-6,9%	18,8%								
Totaal voor 1 kWh/jaar in euro	25,7%	7,1%	18,6%	19,0%								

Distributietarieven – aardgas

	2019				2014				2014-2019			
	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	België	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	België	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	België
Tarief voor gebruik van het net	0,013	0,011	0,010	0,011	65,9%	77,4%	90,2%	77,8%				
Openbare dienstverplichting	0,003	0,001	0,000	0,001	16,7%	4,7%	4,1%	9,9%				
Tarief regulatoire saldi	0,000	0,000	0,000	0,000	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%				
Toeslagen	0,004	0,003	0,001	0,002	17,3%	17,8%	5,7%	12,2%				
Totaal voor 1 kWh/jaar in euro	0,020	0,015	0,011	0,014	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%				
Tarief voor gebruik van het net + regulatoire saldi + bijkomende diensten	4,0%	0,5%	-11,2%	-4,7%								
Openbare dienstverplichting	82,2%	-20,8%	-9,3%	45,9%								
Tarief regulatoire saldi												
Toeslagen	40,9%	0,8%	-19,8%	15,9%								
Totaal voor 1 kWh/jaar in euro	17,9%	-0,7%	-11,7%	1,0%								

Bron: VREG, CWAPE, BRUGEL.